

KOPSAVILKUMS
par izdevumiem un atbalstu
Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Rīga 2021

Saturs

Kāpēc veicām pārbaudes par izdevumiem un atbalstu Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai	3
Kādu pieeju izvēlējamies pārbažu veikšanai.....	3
Pārbažu rezultāti skaitļos.....	4
Kādus uzlabojumus panācām jau revīzijas laikā.....	5
Kādu trūkumu novēršana vēl turpinās.....	12
Ar skatu uz nākotni.....	23
Atsauces.....	25

Kāpēc veicām pārbaudes par izdevumiem un atbalstu Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai

Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi valsts, sabiedrības un katra cilvēka ikdienas dzīvi. Pandēmijas radītie apstākļi ir prasījuši institūciju spēju ātri reaģēt, pastiprināti koordinēt savas darbības un savstarpēji sadarboties, lai ierobežotu Covid-19 infekcijas tālāku izplatību un atbildētu uz tās radītajiem izaicinājumiem. Covid-19 seku mazināšanai un krīzes pārvarēšanai mobilizēts ievērojams valsts budžeta līdzekļu apjoms, kas izlietots īsos termiņos un lielas nenoteiktības apstākļos.

Vienlaikus tieši krīzes situācijas izgaismo valsts pārvaldes vājās vietas. Krīzes un strauju izmaiņu situācijās varam novērtēt izveidoto sistēmu un procesu darbību, to efektivitāti un elastību.

Mūsu mērķis, veicot pārbaudes par izdevumiem un atbalstu Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai, bija sniegt pārlicību sabiedrībai, ka institūcijas papildu līdzekļus ir pieprasījušas pamatoti un tos ir izlietojušas atbilstoši piešķiršanas mērķim, kā arī sniegt ieteikumus valdībai un atbildīgajām institūcijām jomās, kurās nepieciešami uzlabojumi.

Kādu pieeju pārbaudžu veikšanai izvēlējamies

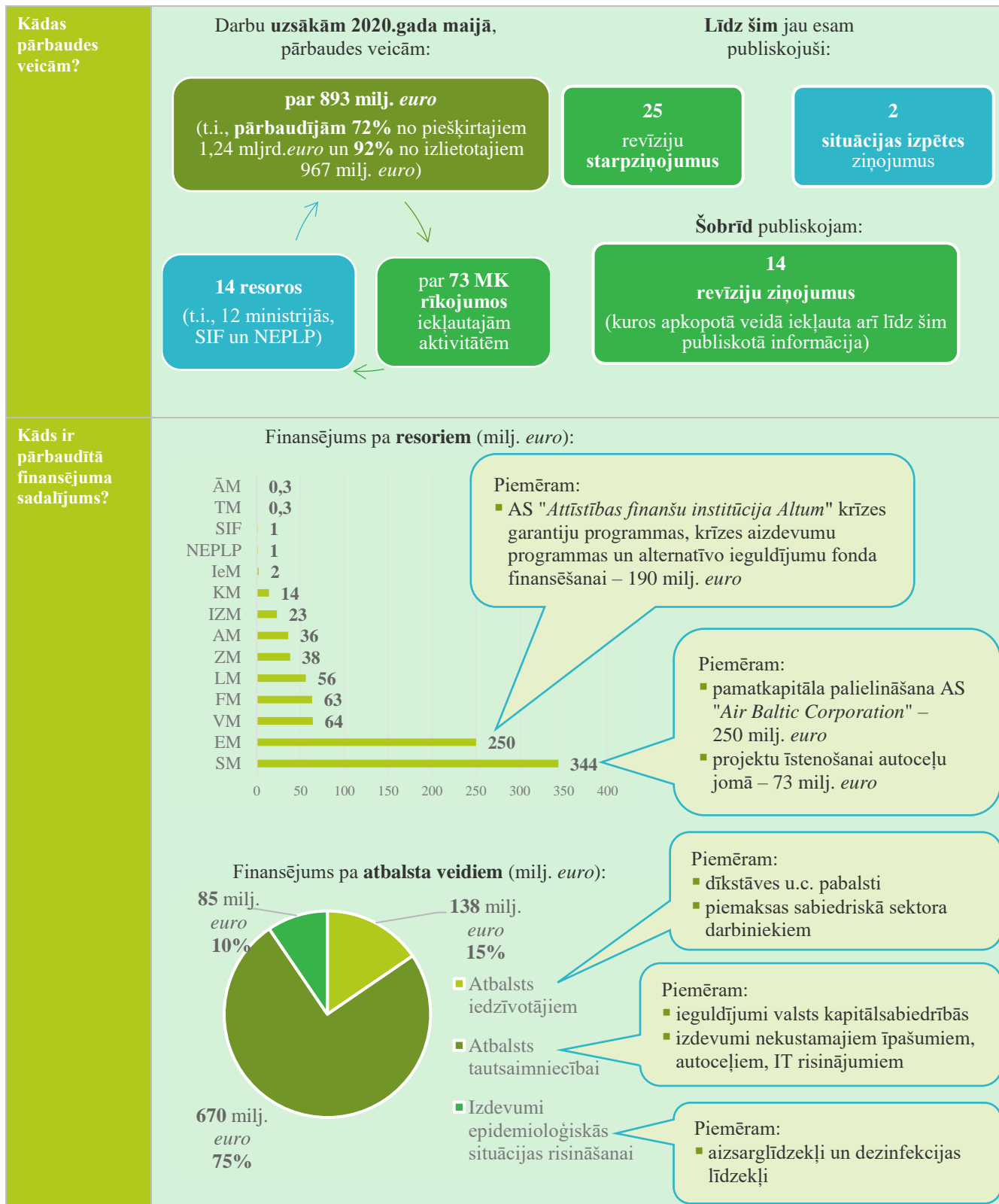
Jau 2020.gada pavasarī, kad valdība pirmoreiz izsludināja ārkārtējo situāciju, Valsts kontrole aicināja publiskā sektora iestāžu un kapitālsabiedrību amatpersonas būt atbildīgām un godprātīgām, nesniedzot nepamatotus vai pārspīlētos finansējuma vai kompensāciju pieprasījumus, pieņemot atbildīgus lēmumus par publisko resursu izmantošanu, un rīkoties sabiedrības interesēs.

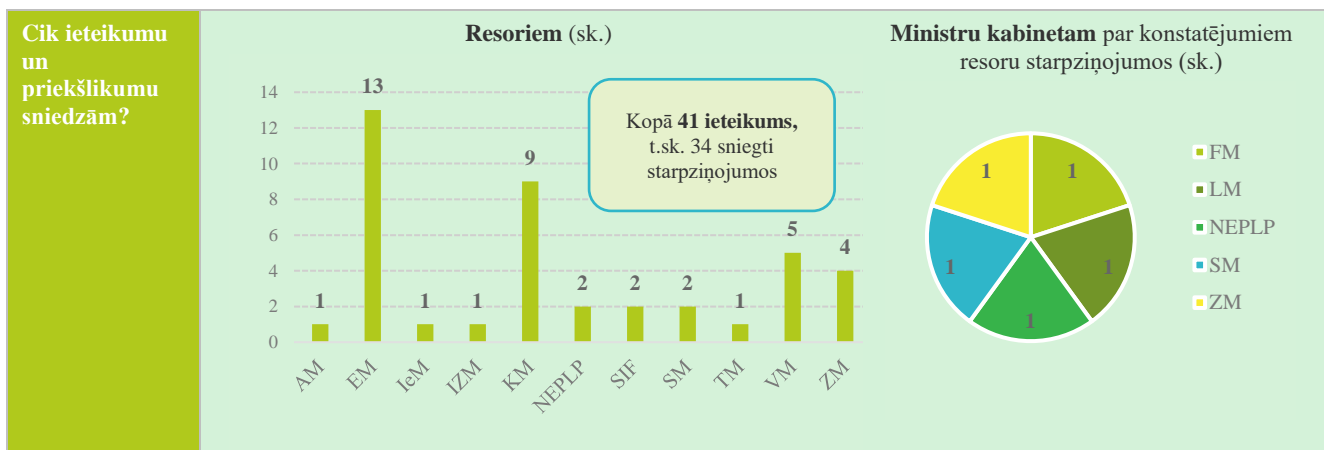
Covid-19 pandēmijas laikā Valsts kontrole pārorientēja savu darbu, lielu daļu iestādes resursu novirzot tieši ar Covid-19 pandēmijas pārvarēšanu saistīto izdevumu pārbaudžu veikšanai, lai sabiedrībai sniegtu pārlicību par valsts budžeta līdzekļu izlietojuma pamatotību un likumību. Šī ir pirmā reize Valsts kontroles vēsturē, kad būtisku daļu finanšu revīziju rezultātu – kopumā 25 starpziņojumus – publiskojām uzreiz pēc šo Covid-19 izdevumu pārbaudžu pabeigšanas.

Pabeidzot pārbaudes un publiskojot rezultātus, varam apgalvot, ka kopumā ministrijas un iestādes papildus piešķirtos līdzekļus ir izlietojušas atbilstoši piešķiršanas mērķim. Tomēr atsevišķiem pasākumiem nav tieša sasaistes ar Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanu un atbalsta sniegšanai definētie kritēriji nav pietiekami ekonomiski pamatoti. Atsevišķos gadījumos atbalsta sniegšanas kritēriji nav bijuši noteikti ārējos normatīvajos aktos, resoru izstrādātie atbalsta sniegšanas kritēriji ir bijuši neskaidri, dažādi interpretējami un sarežģīti administrējami, tādējādi radot nelīdzvērtīgus atbalsta saņemšanas nosacījumus un radot nevajadzīgu administratīvo slogu un atbalsta administrēšanas izmaksas.

Šajā kopsavilkumā sniedzam informāciju par jau paveikto trūkumu novēršanā, kā arī būtiskākajiem secinājumiem, kas izmantojami, uzlabojot krīzes pārvaldību, plānojot krīzes pārvarēšanas atbalsta pasākumus un pilnveidojot valsts institūciju darbu kopumā.

Pārbažu rezultāti skaitļos

Kādus uzlabojumus panācām jau revīzijas laikā

Lai nodrošinātu efektīvāku Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai piešķirtā finansējuma izlietojumu, iespējami ātrāk novērstu trūkumus un panāktu tūlītējus uzlabojumus, jau publiskojot starpziņojumus, sniedzām 34 ieteikumus un piecus priekšlikumus. Ieteikumus un priekšlikumus formulējām, gan ietverot tajos mērķi, kas jāsasniedz, gan norādot uz praktiski veicamām darbībām konstatēto trūkumu novēršanai.

Apkopojot līdz šim paveikto Valsts kontroles sniegto ieteikumu un priekšlikumu ieviešanā, secinām, ka jau šobrīd būtiskākie uzlabojumi panākti: 1) novēršot nelīdzvērtīgus nosacījumus atbalsta saņēmējiem; 2) mazinot administratīvo slogu un vienkāršojot atbalsta administrēšanas mehānismus; 3) uzlabojot procesu caurskatāmību.

1 Līdzvērtīgi nosacījumi atbalsta saņēmējiem

Samazināti nelīdzvērtīgi nosacījumi potenciālajiem dīkstāves atbalsta saņēmējiem, paplašināts atbalsta saņēmēju loks, un paredzēta iespēja saņemt atbalstu, strādājot pie vairākiem krīzes skartajiem darba devējiem

Finanšu ministrija

53 784 481
euro

Dīkstāves pabalsts

Vērtējot dīkstāves pabalsta izmaksu pirmās ārkārtējās situācijas laikā, konstatējām, ka grozījumi tiesiskajā regulējumā, kas tika veikti nolūkā paplašināt dīkstāves pabalsta saņēmēju loku, vienlaikus radīja arī nelabvēlīgas sekas. Tā, piemēram:

- ❖ paplašinot pabalsta saņēmēju loku, vienlaikus no tā tika izslēgta daļa darba ņēmēju, kas šim pabalstam kvalificējās pirms grozījumu veikšanas;
- ❖ starp pašnodarbinātām personām nosacījumi bija labvēlīgāki mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem;
- ❖ maksājot līdzvērtīgus nodokļus, darba ņēmējiem, kuri strādāja pie viena krīzes skartā darba devēja, nosacījumi bija labvēlīgāki nekā tiem darba ņēmējiem, kuri strādāja nepilnu darba slodzi pie vairākiem krīzes skartajiem darba devējiem.

Tāpēc sniedzām priekšlikumu Ministru kabinetam, kas ņemams vērā, ieviešot jaunus atbalsta veidus un paplašinot atbalsta saņēmēju loku, t.i., nodrošināt, ka:

- ❖ vienlaikus netiek izslēgtas kādas personu grupas, kuras līdz izmaiņu veikšanai kvalificējās atbalsta saņemšanai;
- ❖ konkrēta atbalsta veida mērķa grupā ir līdzvērtīgas iespējas pretendēt uz atbalstu.

Izstrādājot jaunu regulējumu un līdzšinējo dīkstāves pabalstu aizstājot ar atbalstu par dīkstāvi un atbalstu algas subsīdijai, priekšlikums ņemts vērā. Tādējādi novērsta nevienlīdzība atbalsta saņemšanā atkarībā no nodokļu maksāšanas režīma, pārskatīts atbalsta par dīkstāvi saņēmēju loks, paredzēta iespēja saņemt atbalstu, strādājot pie vairākiem krīzes skartajiem uzņēmumiem, kā arī veikti citi uzlabojumi.

Tomēr jaunā regulējuma atsevišķu normu piemērošana rada nelīdzvērtīgus nosacījumus atbalsta saņēmējiem, proti – ja potenciālais atbalsta par dīkstāvi saņēmējs izpilda apgrozījuma krituma kritēriju, bet šajā periodā nav bijusi darba samaksa vai ienākumi:

- ❖ mikrouzņēmumu nodokļa maksātāji un skaistumkopšanas nozarē nodarbinātie atbalstu par dīkstāvi saņem;
- ❖ pārējās pašnodarbinātās personas un darba devēju darbinieki atbalstu par dīkstāvi nesaņem.

Ar aicinājumu turpināt darbu pie nelīdzvērtīgu nosacījumu novēršanas esam vērsušies pie Ministru prezidenta, finanšu ministra un ekonomikas ministra.

Iedzīvotājiem ar līdzvērtīgu sociālo situāciju ir nodrošinātas iespējas saņemt līdzvērtīgu atbalstu no pašvaldības

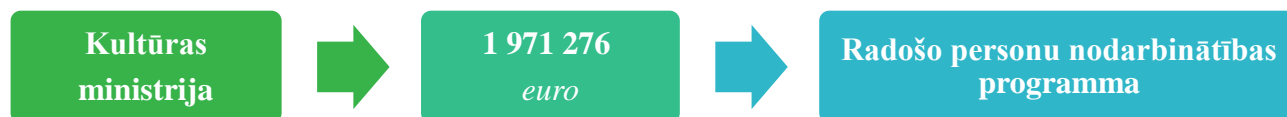
Veicot pārbaudes par pašvaldību izmaksātā pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu, secinājām, ka pašvaldības pabalsta apmēru bija noteikušas robežās no 30 euro līdz pat 150 euro mēnesī, turklāt sociālo dienestu pieeja atbalsta sniegšanā bija atšķirīga. Tāpēc iedzīvotājiem ar līdzvērtīgu sociālo situāciju nebija iespējas saņemt līdzvērtīgu atbalstu. Turklāt 35 pašvaldības¹ iedzīvotājiem vispār nebija piešķirušas šādu atbalsta veidu. Pašvaldību dažādo pieeju atbalsta sniegšanā pieļāva tiesiskais regulējums.

Tāpēc jau revīzijas laikā informējām par konstatējumiem Labklājības ministriju un sniedzām savu ieguldījumu vadlīniju izstrādē pašvaldībām.

Rezultātā jau no 09.11.2020., kad valstī atkārtoti tika izsludināta ārkārtējā situācija, pašvaldības krīzes pabalstu piešķir atbilstoši tā ieviešanas mērķim un pēc vienotiem kritērijiem.

Novērsti nelīdzvērtīgi nosacījumi atbalsta saņemšanai radošajām personām

Vērtējot radošo personu nodarbinātības programmu, secinājām, ka tās īstenošanā bija radīti nelīdzvērtīgi nosacījumi radošajām personām ar līdzīgiem ienākumiem, bet atšķirīgiem to avotiem. Lai kvalificētos atbalstam, radošās personas ienākumi no saimnieciskās darbības nedrīkstēja pārsniegt 538 *euro* mēnesī un darba algas ienākumi – 430 *euro* mēnesī. Ja radošajai personai bija gan saimnieciskās darbības ienākumi, gan darba alga, tie katrs tika vērtēti atsevišķi. Līdz ar to, piemēram, persona ar kopējiem ienākumiem mēnesī 950 *euro* apmērā, ko veido 530 *euro* ienākumi no saimnieciskās darbības un 420 *euro* darba alga, kvalificējās atbalstam, bet persona, kurai darba algas ienākumi mēnesī ir tikai 450 *euro*, atbalstam nekvalificējās.

Tāpēc sniedzām ieteikumu Valsts kultūrkapitāla fondam:

- ❖ pilnveidot mērķprogrammu konkursu organizēšanas procesu, paredzot vērtēt personu ienākumus;
- ❖ nodrošināt, ka šie ienākumi tiktu atbilstoši izvērtēti.

Ieviešot ieteikumu, ir novērsti nelīdzvērtīgi nosacījumi atbalsta saņemšanai radošajām personām un 2021.gadā radošo personu nodarbinātības programmas nolikumā ienākumu ierobežojums vairs nav noteikts kā kritērijs.

Panākti taisnīgi atlīdzības nosacījumi paaugstinātas slodzes un Covid-19 radīta riska apstākļos veselības un iekšlietu resoros strādājošajiem

Vērtējot pirmās ārkārtējās situācijas laikā izmaksātās piemaksas par darbu paaugstināta riska un slodzes apstākļos veselības un iekšlietu resoros strādājošajiem, secinājām, ka nodarbinātajiem par līdzvērtīgu ieguldīto darbu piešķirtas atšķirīgas piemaksas.

Slimnīcām un veselības resora iestādēm, tajā skaitā Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam, noteiktās prasības nodarbināto iesaistes novērtēšanā bija atšķirīgi interpretējamas un radīja pārmērīgu administratīvo slogu, jo nebija noteikti skaidri kritēriji piemaksu sadalei un nebija vienotu, viennozīmīgi saprotamu vadlīniju to piešķiršanai.

Iekšlietu ministrijas dienestos aprēķinam tika izmantots algoritms, kas nenodrošināja piemaksu apmēra noteikšanu proporcionāli īpašajos apstākļos faktiski nostrādātajam laikam, lai gan Valsts policijas un Valsts robežsardzes izmantotā piemaksu apmēra noteikšanas kārtība paredzēja detalizētu nostrādātā laika uzskaiti, kad amatpersona, pildot dienesta pienākumus, atradusies tiešā saskarē ar Covid-19 inficētām, iespējami inficētām vai riska grupas personām.

Tāpēc jau revīzijas laikā informējām par konstatējumiem Veselības ministriju un Iekšlietu ministriju un aicinājām ņemt tos vērā, lemjot par piemaksu noteikšanas nosacījumiem nākamajam periodam.

Iekšlietu ministrija ieteikumu ievieša:

- ❖ veicot piemaksu pārrēķinu 449 Valsts policijas amatpersonām un 576 Valsts robežsardzes amatpersonām;
- ❖ mainot piemaksu aprēķina algoritmu, t.i., paredzot, ka piemaksu aprēķina proporcionāli nostrādātajam laikam. Šo piemaksu piešķiršana iekšlietu nozarē turpinās arī 2021.gadā.

Savukārt Veselības ministrija apņēmas precizēt piemaksu piešķiršanas kārtību, lemjot par piemaksu noteikšanas nosacījumiem nākamajam periodam.

2

Mazāks administratīvais slogs

Pašlaik izmaksājamam atbalstam par dīkstāvi ir paaugstināts minimālais atbalsta apmērs, tāpēc vairs nav nepieciešams atsevišķs dīkstāves palīdzības pabalsts

Labklājības
ministrija

3 277 882
euro

Piemaksa pie dīkstāves pabalsta par katru
apgādībā esošu bērnu un dīkstāves
palīdzības pabalsts un piemaksa pie tā

Revīzijā secinājām, ka nav izprotama Ministru kabineta izvēle veidot četrus atsevišķus, bet pēc satura līdzīgus pakalpojumus – dīkstāves pabalstu, piemaksu pie dīkstāves pabalsta 50 euro apmērā par katru apgādībā esošu bērnu, dīkstāves palīdzības pabalstu, ja personai nav tiesību uz dīkstāves pabalstu vai ja piešķirtais dīkstāves pabalsts ir mazāks par 180 euro, kā arī piemaksu pie dīkstāves palīdzības pabalsta par katru apgādībā esošu bērnu –, uzdodot tos administrēt divām iestādēm – Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID) un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai (turpmāk – VSAA).

Tā kā piemaksas pie dīkstāves pabalsta un dīkstāves palīdzības pabalsta un piemaksas pie tā piešķiršanai VSAA izmanto VID datus par piešķirtajiem un/vai atteiktajiem dīkstāves pabalstiem un par šo personu apgādībā esošiem bērniem, Valsts kontroles vērtējumā, produktīvāk bija uzdot šos atbalstus administrēt VID, iekļaujot tos dīkstāves pabalsta saturā. Tādējādi varēja arī iekonomēt valsts budžeta līdzekļus vismaz 30 649 euro apmērā, kas bija nepieciešami atsevišķu pakalpojumu izveidei Sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā.

Tāpēc sniedzām priekšlikumu Ministru kabinetam, kas ņemams vērā, ieviešot jaunus atbalsta veidus un nosakot atbildīgo iestādi, t.i., izvērtēt:

- ❖ *kādi dati būs nepieciešami atbalsta piešķiršanai;*
- ❖ *kura institūcija atbalstu varēs nodrošināt visproduktīvāk, vienlaikus nepieļaujot, ka viena veida atbalsta administrēšana tiek sadalīta starp vairākām institūcijām.*

Priekšlikums ir ieviests daļēji – pašlaik izmaksājamam atbalstam par dīkstāvi ir paaugstināts minimālais atbalsta apmērs, tāpēc vairs nav nepieciešams atsevišķs dīkstāves palīdzības pabalsts. Tomēr arvien piemaksa pie atbalsta par dīkstāvi par katru apgādībā esošu bērnu tiek piešķirta kā atsevišķs pabalsts un to administrē VSAA.

3

Caurskatāmāki procesi

Centralizētais iepirkums individuālajiem aizsarglīdzekļiem un dezinfekcijas līdzekļiem tagad tiek veikts caurskatāmāk un ievērojot valsts un sabiedrības intereses

Aizsardzības
ministrija

35 740 115
euro

Individuālo aizsarglīdzekļu un
dezinfekcijas līdzekļu rezervju
centralizēta iegāde

Pārbaudot individuālo aizsarglīdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu rezervju centralizēto iegādi Aizsardzības ministrijā, konstatējām, ka iepirkumu veikšanas kārtība ārkārtējās situācijas periodā atbilda tābrīža tiesiskajam regulējumam. Tomēr revīzijā neguvām pietiekamu pārliecību, ka pārbaudītajos gadījumos līgums noslēgts ar pretendentu, kas konkrētajā brīdī varētu piedāvāt izdevīgāko cenu par tādu pašu preču apjomu un kvalitāti un līdzvērtīgiem piegādes nosacījumiem.

Tāpēc ieteicām Aizsardzības ministrijai:

- ❖ *pilnveidot centralizēto iepirkumu veikšanas kārtību, maksimāli kā piedāvājumu izvēles kritēriju paredzot izmantot saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju;*
- ❖ *pārskatīt sadarbības un informācijas apmaiņas kārtību ar pretendentiem.*

Aizsardzības ministrija ieteikumu ir ieviesusi – ir pilnveidota iepirkumu veikšanas kārtība, nedalot iepirkumus divpakāpju vērtēšanā, iespēju robežās izmantota Elektronisko iepirkumu sistēmas e-konkursu platforma iepirkumu izsludināšanā un piedāvājumu saņemšanā, kā arī pilnveidota sadarbības un informācijas apmaiņas kārtība, publicitāte, uzsākot jaunus iepirkumus.

Arī 2021.gadā Aizsardzības ministrija turpina veikt epidemioloģiskai drošībai nepieciešamo preču centralizētos iepirkumus, izmantojot šim mērķim piešķirtos 14,7 milj. euro. Tāpēc pozitīvi vērtējama ir Aizsardzības ministrijas apņemšanās turpmāk piedāvājumu izvēlē un vērtēšanā izmantot saimnieciski

visizdevīgākā piedāvājuma kritērijus (*ņemot vērā cenu, piegādes termiņu, piegādes drošības (stabilitātes) principus*) un iepirkuma priekšmeta kvalitāti apliecinošus kritērijus.

Ir uzlabota valsts atbalsta saimnieciskās darbības veicējiem sadales uzraudzība

Pārbaudot piešķirto līdzekļu ieguldīšanai akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – Altum) rezerves kapitālā izlietojumu, konstatējām, ka Altum ir paplašinājis Ministru kabineta noteikumos² noteiktos Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus. Turklāt, vērtējot iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai, Altum ir piemērojis atkāpes no normatīvo aktu prasībām un Altum iekšējiem noteikumiem. Piecos gadījumos Altum ir piešķīris aizdevumus par kopējo summu 370 260 *euro*, lai arī atbalsta saņēmēji neizpildīja Altum noteiktos nosacījumus par nodokļu parādu neesamību³.

Tāpēc ieteicām Ekonomikas ministrijai:

- ❖ *izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus Ministru kabineta noteikumos⁴, lai papildinātu saimnieciskās darbības veicēju Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus.*

Tāpēc ieteicām Altum:

- ❖ *pilnveidot iekšējo kontroles vidi, lai tiktu ievērotas iekšējos noteikumos⁵ noteiktās prasības par galvojuma nepieciešamību nepietiekama aizdevuma nodrošinājuma gadījumā un piesaistīt galvojumus no īpašniekiem atbilstoši iekšējo noteikumu prasībām^{6,7};*
- ❖ *pilnveidot iekšējo kontroles vidi, lai tiktu ievēroti iekšējo noteikumu⁸ nosacījumi par nodokļu parādu neesamību noteiktajos datumos virs noteiktā sliekšņa.*

Ekonomikas ministrija ir veikusi grozījumus Ministru kabineta noteikumos⁹ un papildinājusi tos ar saimnieciskās darbības veicēju Covid-19 ietekmi pamatojošiem kritērijiem. Altum ir apstiprinājis izmaiņas iekšējo noteikumu¹⁰ prasībās, kuras tiek piemērotas, paredzot, ka galvojums jāpiesaista no tāda aizņēmēja īpašnieka¹¹ (viena vai vairākiem), kuram uzņēmumā ir būtiska ietekme. Savukārt par nodokļu parādu neesamību atbalsta saņēmējiem Altum ir apstiprinājis izmaiņas iekšējos noteikumos¹², nosakot, ka aizņēmējam saskaņā ar VID publiskojamās datu bāzes informāciju nevar būt aktuāli nodokļu parādi virs 1000 *euro* vai aizņēmējam ir jāvienojas ar VID par nodokļa parāda atmaksas kārtību, kā arī papildinot šīs prasības ar precizējumu – ja aizņēmējam ir aktuāls nodokļu parāds un tā apjoms ir samērīgs ar aizņēmēja saimnieciskās darbības apjomiem, tad aizdevumu var piešķirt ar nosacījumu, ka pirms aizdevuma izsniegšanas aizņēmējs iesniedz aizdevējam aktuālu VID izziņu par nodokļu parāda nomaksu vai VID lēmumu par nodokļu parāda samaksas termiņa pagarinājumu vai noslēgta vienošanās par labprātīgu nodokļu samaksu.

Ir nodrošināta vienota pieeja valsts budžeta programmu projektu iesniegumu vērtēšanā un noslēgto līgumu nosacījumu ievērošanā, kā arī ir nodrošināta finanšu līdzekļu izlietošana atbilstoši piešķirtajam atbalstam un tā apmēriem

Sabiedrības
integrācijas
fonds

859 721 euro

Atbalsts medijiem Covid-19 krīzes
radīto negatīvo seku mazināšanai.

Revīzijā konstatējām, ka ārējā normatīvā aktā nebija noteikti piešķirtā finansējuma izlietošanas kritēriji un tā izlietošanai Sabiedrības integrācijas fonds (turpmāk – SIF) konkursa nolikumos ir iekļāvis ar Covid-19 krīzes seku novēršanu tieši nesaistītus kvalitātes vērtēšanas kritērijus, kā arī atsevišķos gadījumos vērtēšanas komisija ir veikusi formālu pretendentu iesniegto pieteikumu vērtēšanu. Turklāt tika konstatētas neatbilstības, kuru dēļ SIF ir pieļāvis tādu izmaksu segšanu, kuras konkursa nolikumā nav paredzētas vai arī ir radušās laika posmā, par kuru finansiālā atbalsta sniegšana nav plānota. Rezultātā nepamatoti ir izlietoti valsts budžeta līdzekļi 2599 euro apmērā.

Tāpēc ieteicām SIF:

- ❖ pārskatīt un pilnveidot projektu vērtēšanas un uzraudzības procesa dokumentāciju, tajā skaitā nosakot obligātās prasības piešķirtā vērtējuma pamatojumam;
- ❖ izskatīt iespēju atgūt no finansējuma saņēmējiem konkursa nolikumam un līgumu nosacījumiem neatbilstošās izmaksas.

SIF ieteikumus ir ieviesis un Mediju atbalsta fonda programmu vērtēšanas komisijas nolikumā ir iekļāvis nosacījumu, ka vērtētāji pamato savu vērtējumu. Līgumos ar vērtēšanas komisijas locekļiem SIF ir iekļāvis nosacījumu, ka samaksa par projekta pieteikuma nekvalitatīvu izvērtējumu var tikt samazināta par 50%. Tāpat SIF ir apstiprinājis projektu konkursu un uzraudzības procedūras vienotai projektu pieteikumu izvērtēšanai.

Attiecībā uz konkursa nolikumam un līgumu nosacījumiem neatbilstošu izmaksu atgūšanu SIF ir atguvis neatbilstošās komunālās, sakaru un apraides izmaksas no projektu īstenotājiem pilnā apmērā – kopā 151,89 euro. Savukārt, Valsts kontroles ieskatā, nepamatoti izlietotās izmaksas par tirgus pētījumiem 2447 euro apmērā, SIF lēma neatgūt, pamatojoties uz biedrības “Latvijas Reklāmas asociācija” sniegto atzinumu, ka mediju uzņēmumu veiktie izdevumi tirgus pētījumu veikšanai ir uzskatāmi par izdevumiem, kas saistīti un attiecināmi uz medija pamatdarbību. Vienlaikus, atzīstot ieteikumu par ieviestu, Valsts kontrole ir aicinājusi SIF turpmāk, izstrādājot projektu konkursa dokumentāciju, pievērst lielāku uzmanību korektai pretendentiem izvirzīto prasību un noteikumu iekļaušanai konkursu nolikumos un pieteikumu veidlapās.

Kādu trūkumu novēršana vēl turpinās

Lai arī daļa trūkumu ir novērsti, tomēr vēl ir daudz darāmā. Vairākās ministrijās turpinās darbs, lai novērstu revīzijās konstatētos trūkumus Covid-19 krīzes pārvarēšanai sniegtā atbalsta izlietošanā. Kad šis darbs tiks pabeigts, varam sagaidīt, ka:

- tiks uzlabota krīzes pārvaldība un individuālo aizsardzības līdzekļu plānošana un nodrošināšana;
- tiks uzlabota atbalstam saimnieciskās darbības veicējiem nepieciešamā finansējuma plānošana valsts budžetā un valsts budžeta finanšu vadība kopumā;
- tiks novērsti iespējamie riski nepamatota valsts atbalsta sniegšanai, tiks ievērota vienlīdzība pret potenciālajiem atbalsta saņēmējiem, valsts budžeta līdzekļu piešķiršana būs caurskatāmāka un labāk uzraudzīta;
- tiks sekmēta valsts budžeta līdzekļu efektīva un ekonomiska izlietošana atbilstoši paredzētajiem mērķiem, kā arī tiks novērsta glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta nelabvēlīgā ietekme uz konkurenci;
- tiks veicināta kapitāla daļu un kapitālsabiedrību efektīva pārvaldība, kā arī tiks izstrādāti skaidri principi un kritēriji papildus nepieciešamā finansējuma noteikšanai un sadalei, ja atkārtoti radīsies nepieciešamība sniegt finansiālu atbalstu kapitālsabiedrībām;
- tiks nodrošinātas taisnīgas un ieguldījumam atbilstošas piemaksas atbildīgo institūciju nodarbinātajiem par darbu paaugstināta riska un slodzes apstākļos;
- sabiedrībai būs pieejama informācija par valsts sniegto atbalstu un tā apmēru par konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem, kā arī par atbalstītajām kultūras jomām un radošo personu paveikto un sasniegto šīs programmas ietvaros;
- tiks veicināta savlaicīga un prioritāri secīga infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma problēmu risināšana.

Tiks uzlabota krīzes pārvaldība un individuālo aizsardzības līdzekļu plānošana un nodrošināšana

Veicot pārbaudes par Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanai nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādi veselības, aizsardzības un iekšlietu resoros, kā arī veicot situācijas izpēti par Covid-19 izplatības ierobežošanai nepieciešamo resursu nodrošinājumu valsts un pašvaldību institūcijās, vēršam uzmanību uz civilās aizsardzības sistēmas vājajām vietām un sniedzām priekšlikumus krīzes pārvaldības uzlabošanai.

Covid-19 krīze izgaismoja Latvijas civilās aizsardzības sistēmas vājās vietas:

- kopš 2017.gada nav spēkā esoša valsts civilās aizsardzības plāna, kurā detalizēti noteikti katastrofu pārvaldīšanas pasākumi un to īstenotāji, kaut arī skaidrs atbildību sadalījums un atbildīgo institūciju gatavība ātrai rīcībai ietekmē valsts spēju tikt galā ar krīzi;

- valsts civilās aizsardzības sistēma veidota decentralizēti, taču decentralizēti risinājumi krīzes situācijā var būt mazefektīvi, radot nesaskaņotu rīcību un atšķirīgu izpratni par veicamajām darbībām un tādējādi apdraudot krīzes sekmīgu risinājumu;
- kopš 2020.gada 1.aprīļa valstī nav spēkā esošas valsts materiālo rezervju nomenklatūras. Veselības resora valsts materiālo rezervju atjaunošanai finansējums beidzamo reizi piešķirts 2018.gadā, līdz ar to veselības resoram nebija “drošības spilvena” krīzes situācijai apstākļos, kad visas valstis saskārās ar akūtu individuālo aizsardzības līdzekļu deficītu;
- institūcijām kopumā ir nepietiekama izpratne par materiālo rezervju plānošanu un nepieciešamo aizsarglīdzekļu apjomu, piemēram, atkārtota Covid-19 uzliesmojuma gadījumā. Nepieciešamo resursu plānošana “no apakšas uz augšu” bez skaidrām vadlīnijām par epidemioloģiskās drošības nodrošināšanai nepieciešamajiem resursiem un to plānošanas algoritmiem var radīt ievērojamus sabiedrības drošības un veselības riskus.

Vērsām uzmanību uz atziņām, kuras Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumu īstenošanā vai līdzīgu notikumu kontekstā būtu jāņem vērā nākotnē, koordinējot nepieciešamo resursu nodrošinājumu:

- ❖ *Covid-19 pandēmijas ierobežošanā efektīvāki ir vienoti, centralizēti risinājumi, kā arī būtiska ir centrālās institūcijas (valdības) loma. Nepieciešama mērķtiecīga valdības institūciju rīcība, ne tikai nosakot prasības, bet arī organizējot un koordinējot pieņemto lēmumu ieviešanu praksē;*
- ❖ *krīzes sākumposmā un epidemioloģiskajai situācijai pasliktinoties, centralizēta krīzes vadība, vienoti sniegts praktisks atbalsts, detalizētas norādes par sagaidāmo rīcību un darbību koordinēšana no centrālo institūciju puses ir izšķiroša. Savukārt pārējā laikā lielākas iespējas īstenot specifisku un vietējai situācijai pielāgotu politiku ir vietējās varas institūcijām;*
- ❖ *Covid-19 infekcijas izplatības situācijas pārvaldīšana prasa koordinētu valsts un pašvaldību institūciju rīcību un sadarbību. Covid-19 pandēmijas ierobežošanā izšķiroša ir sadarbība starp dažāda līmeņa institūcijām un pašvaldībām. Skaidrs atbildības sadalījums ir priekšnoteikums ātrai un mērķtiecīgai rīcībai;*
- ❖ *jāveic nepieciešamie pasākumi, lai novērtētu valsts un pašvaldību institūciju gatavību un materiālo resursu pietiekamību, lai vismaz minimālā apjomā nodrošinātu sabiedrības apdraudējuma novēršanai nepieciešamās vajadzības atkārtota Covid-19 uzliesmojuma gadījumā;*
- ❖ *jāveido darboties spējīga valsts materiālo rezervju sistēma, kas ir būtisks resurss krīzes pārvarēšanai, nodrošinot resursu pieejamību un vajadzību prognozēšanu.*

Tiks mazināti riski neatbilstošai atbalsta sniegšanai

Pārbaudot preču un pakalpojumu eksportētājiem un tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem sniegto atbalstu Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes seku pārvarēšanai, konstatējām trūkumus atbalsta kritēriju piemērošanā un izveidotajā atbalsta piešķiršanas kārtībā. Tāpat konstatējām, ka atbalstam definētais kritērijs par saimnieciskās darbības ieņēmumu samazinājumu nav pietiekami ekonomiski pamatots, lai sniegtu pārliecību par krīzes seku objektīvo ietekmi uz eksportējošo uzņēmumu saimniecisko darbību. Tādējādi pastāv iespēja, ka atbalsts ir sniegts arī tādām eksporta nozarēm un to uzņēmumiem, kuri nav būtiski cietuši no Covid-19 izraisītās krīzes. Turklāt diviem eksportētājiem atbalsts kopā 93 596 euro apmērā un vienam tūrisma saimnieciskās darbības veicējam atbalsts 546 946 euro apmērā, iespējams, piešķirts un izmaksāts nepamatoti.

Tāpēc ieteicām Ekonomikas ministrijai:

- ❖ *izvērtēt atbalsta kritēriju ekonomisko pamatotību un noteikt tādas atbalsta saņemšanas kritērijus, kuri sekmētu finansējuma izlietošanu atbilstoši mērķim;*
- ❖ *noteikt tādu atbalsta saņemšanai iesniedzamās informācijas apjomu, lai nodrošinātu informācijas uzkrāšanu, kas uzraugošām iestādēm ļauj pārliecināties par atbalsta nosacījumu ievērošanu bez papildu administratīvā sloga.*

Savukārt Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai ieteicām:

- ❖ *veikt pārbaudes par tiem piešķirtajiem atbalstiem, par kuru iespējamo neatbilstību atbalsta nosacījumiem ir norādīts revīzijas ziņojumā, nepieciešamības gadījumā lemjot par neatbilstoši izmaksātā atbalsta atgūšanu;*
- ❖ *veidojot pārbaudītu apjomu, pievērst sevišķu uzmanību grūtībās nonākušā uzņēmuma statusa pārbaudēm tiem lielajiem un vidējiem atbalsta saņēmējiem, kuru saistītie komersanti ir reģistrēti ārvalstīs.*

Ekonomikas ministrija un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir apņēmušās ieteikumus ieviest līdz 2022.gada 3.janvārim.

Tiks uzlabota atbalstam saimnieciskās darbības veicējiem nepieciešamā finansējuma plānošana valsts budžetā

Pārbaudot piešķirto līdzekļu ieguldīšanai Altum rezerves kapitālā izlietojumu, konstatējām, ka Altum rezerves kapitālā kopumā ieguldāmais finansējums pārsniedz Altum atbalsta programmu Covid-19 krīzes

seku mazināšanai rādītāju novērtējumos aprēķinātos sagaidāmos zaudējumus, kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla. Turklāt ieguldītajam valsts budžeta finansējumam 100 miljonu *euro* apmērā trijām atbalsta programmām¹³ Ekonomikas ministrija nav paredzējusi nosacījumus rīcībai ar finansējumu, kas pēc programmu darbības beigām nebūs izlietots.

Tāpēc ieteicām Ekonomikas ministrijai:

- ❖ *aprēķinot nepieciešamo finansējumu Altum rezerves kapitāla palielināšanai un virzot apstiprināšanai Ministru kabineta lēmumu projektus par Altum rezerves kapitāla palielināšanu, veikt detalizētu nepieciešamā finansējuma aprēķinu atbilstoši Attīstības finanšu institūcijas likumā¹⁴ noteiktajam par rezerves kapitālā ieskaitāmo finansējumu;*
- ❖ *izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus ar Altum noslēgtajā vienošanās dokumentā par rezerves kapitāla palielināšanu, paredzot nosacījumus par turpmāko rīcību ar finansējumu, kas pēc programmu darbības beigām nebūs izlietots.*

Ekonomikas ministrija apņēmusies ieteikumus ieviest līdz 2021.gada 1.oktobrim.

Tiks uzlabota valsts budžeta finanšu vadība, kā arī sabiedrībai būs pieejama informācija par Covid-19 seku mazināšanas valsts atbalsta programmu izdevumiem un ieņēmumiem, kā arī par sniegto atbalstu un tā apmēru konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem

Revīzijā konstatējām, ka Altum finansējuma nodrošināšanai ir piesaistījis finansējumu no Eiropas Investīciju bankas 80 miljonu *euro* apmērā, vienlaikus valsts budžetā jau bija plānoti līdzekļi 150 miljonu *euro* apmērā, kas netiek izmantoti, turklāt Altum ir noslēdzis aizdevuma līgumus ar Valsts kasi par triju citu atbalsta programmu īstenošanu kopumā 68,6 miljonu *euro* apmērā, kuros noteiktās aizdevumu summas līdz šim ilgstoši nav izmantotas. Konstatējām, ka sabiedrība nesaņem caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu informāciju par Covid-19 seku mazināšanas valsts atbalsta programmu izdevumiem un ieņēmumiem, kā arī par sniegto atbalstu un tā apmēru konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem.

Tāpēc ieteicām Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum:

- ❖ *pārskatīt līdz šim ar Valsts kasi noslēgtos aizdevuma līgumus, kuros paredzētie līdzekļi netiek izmantoti noteikto atbalsta programmu finansēšanā, kā arī plānotā valsts budžeta aizdevuma nepieciešamību, vajadzības gadījumā rosinot grozījumus līgumos un rīkojumos¹⁵;*
- ❖ *regulāri nodrošināt savlaicīgu un publiski pieejamu informāciju par atbalsta programmu līdzekļu izlietojumu un faktisko atlikumu un rast iespēju publicēt informāciju par valsts sniegto atbalstu un tā apmēru saimnieciskās darbības veicējiem neatkarīgi no atbalsta lieluma.*

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Altum ir apņēmusies ieteikumus ieviest līdz 2021.gada 1.jūlijam.

Tiks novērti iespējamie riski nepamatota valsts atbalsta sniegšanai, un tiks ievērota vienlīdzība pret visiem atbalsta pieteicējiem

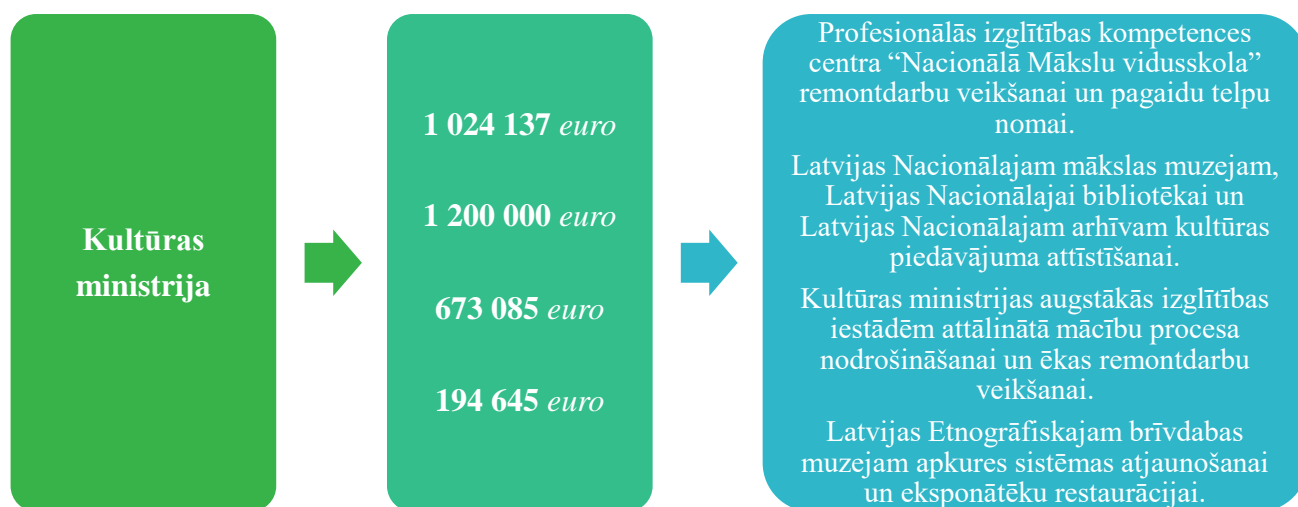
Revīzijā tika noskaidrots, ka aktuālu nodokļu parādu gadījumā pirms aizdevuma izsniegšanas aizņēmējam tiek prasīts iesniegt aktuālu informāciju par nodokļu parāda neesamību, lai arī šāda iespēja Altum iekšējos noteikumos nav paredzēta. Turklāt konstatēti divi gadījumi, kad aizdevumu pieteikumi ir tikuši noraidīti nodokļu parādu dēļ. Tāpat konstatēti astoņi gadījumi¹⁶, kad saimnieciskās darbības veicējiem piešķirts aizdevums par 604 060 *euro*, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri

nenorādīja uz grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies.

Tāpēc ieteicām Altum:

- ❖ *izvērtēt iespēju garantiju piešķiršanai noteikt kritērijus¹⁷ nodokļu parādu neesamībai virs noteikta sliekšņa;*
- ❖ *pilnveidot normatīvos aktus¹⁸, paredzot, ka aktuālu nodokļu parādu gadījumā pirms aizdevuma līdzekļu izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla informācija par nodokļu parāda neesamību;*
- ❖ *aizdevuma līdzekļu izsniegšanas uzraudzības ietvaros veikt izvērtējumu par revīzijā konstatētajiem gadījumiem, kad pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīme bija iestājusies¹⁹.*

Altum ir apņēmies ieteikumus ieviest līdz 2021.gada 1.jūlijam un 1.oktobrim.

Tiks veicināta savlaicīga un prioritāri secīga Kultūras ministrijas padotības iestāžu infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma problēmu risināšana

Pārbaudot kultūras nozares atbalstam piešķirtos līdzekļus, konstatējām, ka atsevišķiem finansētiem pasākumiem nav sasaistes ar Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanu, seku mazināšanu un novēršanu. Problēmas ar ēku tehnisko stāvokli un materiāltehnisko bāzi PIKC “Nacionālā Mākslu vidusskola”, Latvijas Mākslas akadēmijā, Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā un Latvijas Nacionālajā arhīvā Kultūras ministrijai bija zināmas jau pirms ārkārtējās situācijas iestāšanās, un līdzekļus 1 527 126 euro apmērā, kas Covid-19 pandēmijas apstākļos paredzēti krīzes radīto seku mazināšanai un novēršanai, tā ir novirzījusi ilgstoši atliktu problēmu risināšanai.

Tāpēc ieteicām Kultūras ministrijai:

- ❖ *apzināt tās padotības iestāžu galvenās infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma problēmas un apkopot informāciju par kopējiem nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem to novēršanai.*

Kultūras ministrija apņēmas ieteikumu ieviest līdz 2022.gada 15.februārim.

Tiks izstrādāti skaidri principi un kritēriji papildus nepieciešamā finansējuma noteikšanai un sadalei, ja atkārtoti radīsies vajadzība sniegt finansiālu atbalstu kapitālsabiedrībām

Revīzijā konstatējām, ka Kultūras ministrijas aprēķini, nosakot kapitālsabiedrību atbalstam papildus nepieciešamo finansējumu, ietver atsevišķas neizsekojamas komponentes, kuru veidošanas principi nav skaidri. Tāpat ne vienmēr ir skaidrs un izsekojams papildu piešķiruma sadalījuma pamatojums starp Kultūras ministrijas kapitālsabiedrībām. Konstatējām, ka ierobežotas darbības apstākļos daļa Kultūras ministrijas kapitālsabiedrību nav pārtraukušas ielūgumu izsniegšanu reprezentācijas nolūkos, tā negūstot ieņēmumus no biļešu pārdošanas. Revīzijā konstatējām, ka piešķirot papildu finansējumu 962 344 euro arī trim Kultūras ministrijas kapitālsabiedrībām neatliekamam ēkas remontdarbu un uzlabojumu veikšanai, kā arī pagaidu telpu nomai un to uzturēšanas izdevumiem, tiek risinātas gadu no gada ieilgušas un neatrisinātas problēmas.

Tāpēc ieteicām Kultūras ministrijai:

- ❖ *izstrādāt skaidrus un visām iesaistītajām pusēm saprotamus principus un kritērijus papildus nepieciešamā finansējuma noteikšanai, gadījumā, ja krīzes apstākļos Kultūras ministrijai 2021.gadā vajadzēs sniegt finansiālu atbalstu tās dibinātajām kapitālsabiedrībām;*
- ❖ *sagatavojot izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par papildus piešķirtā finansējuma pasākumiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai un ekonomikas atlabšanai izlietojumu atbilstoši paredzētajam mērķim 2020.gadā un īstenošanas progresu 2021.gadā, tajā sniegt informāciju par valsts atbalsta sadalījuma principiem Kultūras ministrijas kapitālsabiedrībām un kapitālsabiedrību sasniegtajiem rezultātiem, izmantojot papildus piešķirto finansējumu;*
- ❖ *veikt darbības, lai tās kapitālsabiedrības ierobežotas darbības apstākļos pārskatītu ielūgumu izsniegšanu reprezentācijas nolūkos;*
- ❖ *apzināt kapitālsabiedrību, kurās tā ir 100% kapitāla daļu turētāja, galvenās infrastruktūras problēmas un apkopot informāciju par kopējiem nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem to novēršanai.*

Kultūras ministrija apņēmas informāciju par valsts atbalsta sadalījuma principiem iekļaut informatīvajā ziņojumā līdz 2021.gada 3.oktobrim, bet pārējos ieteikumus ieviest līdz 2022.gada 15.februārim.

Sabiedrībai būs pieejama informācija par atbalstītajām kultūras jomām un radošo personu paveikto un sasniegto šīs programmas ietvaros

Revīzijā konstatējām, ka Valsts kultūrkapitāla fonds līdz šim sabiedrībai nav sniedzis kopsavilkumu par atbalstītajām kultūras jomām un radošo personu paveikto un sasniegto šīs programmas ietvaros.

Tāpēc ieteicām Kultūras ministrijai:

- ❖ *sagatavojot izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par papildus piešķirtā finansējuma pasākumiem un sagatavojot 2020.gada publisko pārskatu, sniegt informāciju par mērķprogrammas "Radošo personu nodarbinātības programma" ietvaros atbalstītajām kultūras jomām un radošo personu paveikto un sasniegto;*

Kultūras ministrija apņēmās ieviest ieteikumu līdz 2021.gada 3.oktobrim.

Tiks veicināta valsts budžeta līdzekļu sabiedrības apziņošanai un mediju atbalstam piešķiršanas caurskatāmība

Revīzijā konstatējām atsevišķus trūkumus konkursu norisē, piemēram, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (turpmāk – NEPLP) komisijas locekļi sniedza piedāvājuma kvalitātes vērtējumu atbilstoši kritēriju punktiem, bet nesniedza pamatojumu šim vērtējumam. NEPLP nav veikusi pārbaudes par to, vai konkursa pretendentu apliecinājumos ir norādīta patiesa informācija par pretendentu reklāmas ieņēmumu samazinājumu. Revīzijā konstatējām, ka, Ministru kabinets, piešķirot līdzekļus NEPLP sabiedrības apziņošanai un informēšanai, kā arī SIF piešķirot līdzekļus mediju atbalstam, ne iekšējā, ne ārējā tiesību aktā nav noteicis kritērijus finansējuma piešķiršanai medijiem.

Tāpēc sniedzām priekšlikumu Ministru kabinetam, ņemot vērā arī SIF mediju atbalstam piešķirtā finansējuma pārbaudes:

- ❖ *ārējos normatīvajos aktos skaidri noteikt finansējuma piešķiršanas mērķi (vispārējs atbalsts medijiem, ieņēmumu krituma kompensēšana vai kas cits) un pamatkritērijus tā saņemšanai un izlietošanai, ja Covid-19 krīzes nelabvēlīgas attīstības dēļ Ministru kabinetam atkal būs jālemj par papildu atbalsta sniegšanu komerciālajiem drukātajiem un digitālajiem medijiem.*

Savukārt NEPLP ieteicām:

- ❖ pilnveidot konkursu norisi, novēršot strupceļa risinājumus, kā arī – pretendentiem izvirzīt konkursa mērķim atbilstošas un pārbaudāmas prasības.

NEPLP apņēmās ieviest ieteikumus līdz 2021.gada 30.jūnijam.

Tiks veicināta Satiksmes ministrijas kapitālsabiedrību efektīva pārvaldība, racionāla un ekonomiski pamatota resursu izmantošana, kā arī nodrošināta publiskas personas līdzdalības nosacījumu ievērošana.

Revīzijā konstatējām, ka Satiksmes ministrijas izveidotā iekšējās kontroles sistēmas vide AS “Air Baltic Corporation” (turpmāk – airBaltic) kapitāla daļu pārvaldībai ir pilnveidojama, jo šobrīd nav pietiekamu priekšnoteikumu airBaltic sniegtā valsts atbalsta nosacījumu izpildes uzraudzībai. Turklāt Satiksmes ministrija pilnvērtīgi nepiedalās sasniedzamo rezultātu noteikšanas procesā, bet tikai to vērtēšanā pēc fakta, paļaujoties uz airBaltic vadības sniegto informāciju. Tādējādi ir mazināta valsts kā akcionāra spēja īstenot savus stratēģiskos mērķus, kuru sasniegšanai ir veikti ieguldījumi kapitālsabiedrībā.

Tāpēc ieteicām Satiksmes ministrijai:

- ❖ izveidot tādu kapitālsabiedrību, kurās valstij ir izšķiroša ietekme, pārvaldības sistēmu, kas atbilstoši tiesību aktos noteiktajam nodrošina iespēju valstij īstenot nozares stratēģiskos mērķus un pilnvērtīgi piedalīties gan mērķu un rezultātu noteikšanas, gan vērtēšanas procesā;
- ❖ veicot ieguldījumus kapitālsabiedrību pamatkapitālā, skaidri definēt valsts budžeta līdzekļu ieguldīšanas mērķus un noteikt izmērāmus sasniedzamos rezultātus, kā arī izstrādāt konkrētu pasākumu plānu pieņemto lēmumu, mērķu un rezultātu sasniegšanas uzraudzībai.

Satiksmes ministrija apņēmās ieviest ieteikumus līdz 2021.gada 1.oktobrim.

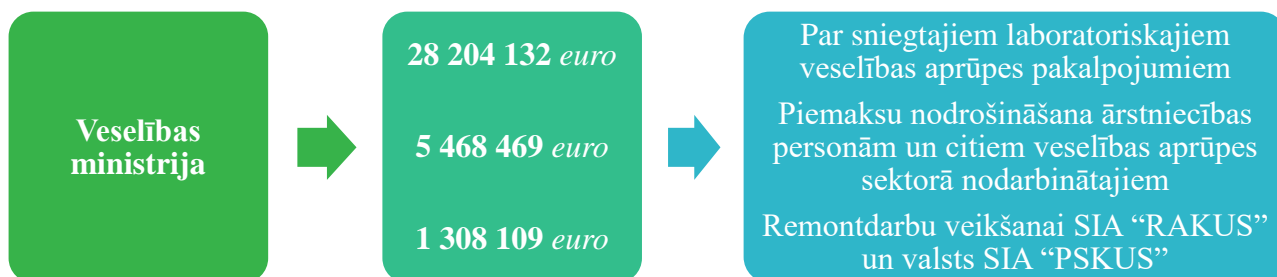
Tiks nodrošināta valsts informācijas sistēmu darbības nepārtrauktība un valstij nozīmīgas informācijas aizsardzība.

Revīzijā konstatējām, ka Latvijas Zvērinātu notāru padome kā valsts informācijas sistēmu – Mantojumu reģistra un Publisko testamentu reģistra –pārzine pilda tai neraksturīgu funkciju – par saviem līdzekļiem nodrošina valsts informācijas sistēmu uzturēšanu, lai gan likums par valsts informācijas sistēmām²⁰ paredz, ka valsts informācijas sistēmu uzturēšana ir valsts pienākums un tās ir jāuztur no valsts budžeta līdzekļiem. Ārkārtējās situācijas laikā izveidojās situācija, ka, būtiski samazinoties notariālo darbību skaitam un ieņēmumiem, Latvijas Zvērinātu notāru padome nespēja rast finansējumu servera iegādei.

Tāpēc ieteicām Tieslietu ministrijai:

- ❖ *sadarbībā ar Latvijas Zvērinātu notāru padomi izvērtēt iespēju noteikt par Mantojumu reģistra un Publisko testamentu reģistra pārzini un turētāju valsts institūciju.*

Tieslietu ministrija apņēmas ieviest ieteikumu līdz 2021.gada 1.novembrim.

Tiks nodrošināta ekonomiska valsts budžeta līdzekļu izmantošana veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā

Nākamajos periodos tiks nodrošinātas taisnīgas un ieguldījumam atbilstošas piemaksas atbildīgo institūciju ārstniecības personām un citiem nodarbinātajiem par darbu paaugstināta riska un slodzes apstākļos

Tiks sekmēta valsts budžeta līdzekļu efektīva un ekonomiska izlietošana atbilstoši paredzētajiem mērķiem

Vērtējot samaksu par sniegtajiem laboratoriskajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, konstatējām, ka līdz vienota tarifa izveidei (15.08.2020.) laboratorisko pakalpojumu sniedzējiem tika noteikti individuālie tarifi. Tādējādi, piemēram, vienam pakalpojumu sniedzējam par vienu laboratorisko izmeklējumu Covid-19 noteikšanai samaksāts pat līdz 20% vairāk nekā citam pakalpojumu sniedzējam.

Vērtējot piemaksu piešķiršanu veselības resorā strādājošajiem, konstatējām, ka tika radīta situācija, ka slimnīcām un veselības resora iestādēm, tajā skaitā Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam, noteiktās prasības nodarbināto iesaistes novērtēšanā bija atšķirīgi interpretējamas un radīja pārmērīgu administratīvo slogu, jo resorā nebija noteikti skaidri kritēriji piemaksu sadalei un nebija vienotu, viennozīmīgi saprotamu vadlīniju piemaksu piešķiršanā.

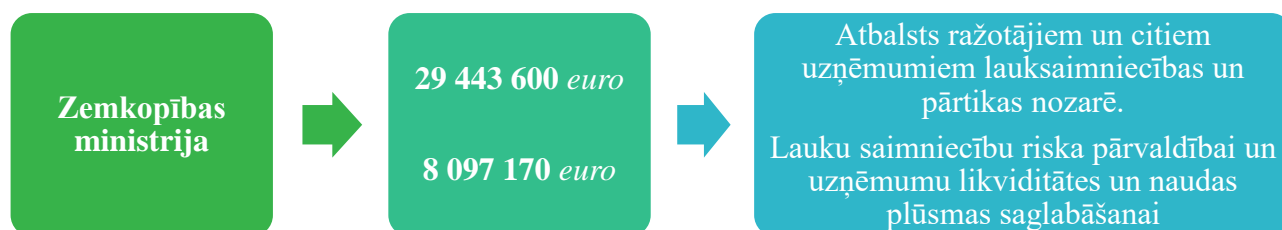
Savukārt, vērtējot Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas (RAKUS) Latvijas Onkoloģijas centra un Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas (PSKUS) 15.korpusa remontdarbiem piešķirtos līdzekļus, konstatējām, ka nav pamata apšaubīt remontdarbu nepieciešamību slimnīcās, tomēr abām slimnīcām savlaicīgi bija jāplāno remontdarbu veikšana un tam nepieciešamais finansējums, lai nepieļautu ēku ekspluatācijas drošības riskus un neradītu kaitējumu ēkas lietotājiem un garāmgājējiem.

Tāpēc ieteicām Veselības ministrijai:

- ❖ *turpmāk, plānojot individuālo pakalpojumu apmaksu, veikt pakalpojumu apjoma ietekmes uz valsts budžetu izvērtējumu un panākt ekonomiski izdevīgāko risinājumu veselības aprūpes pakalpojumu tarifu noteikšanā;*

- ❖ paredzot piemaksu noteikšanas kritērijus, neradīt pārmērīgu administratīvo slogu ārstniecības un veselības resora iestādēm, vienlaikus nodrošināt kontroli pār rīkojumā noteikto kritēriju ievērošanu;
- ❖ pirms virzīt finansējuma pieprasījumus no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” izskatīšanai Ministru kabinetā, izvērtēt pieprasījumu konkrēta pasākuma finansēšanai pamatotību un vispusīgi apzināt informāciju par kopējiem nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem un to avotu šī pasākuma pilnvērtīgai pabeigšanai.

Veselības ministrija ieteikumus par piemaksām un remontdarbiem slimnīcās apņēmas ieviest līdz 2021.gada 1.novembrim, bet ieteikumu par tarifu noteikšanu apņēmas ieviest līdz 2021.gada 31.decembrim.

Tiks novērsta glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta nelabvēlīgā ietekme uz konkurenci, un tiks veicināta valsts līdzekļu izlietošanas efektivitāte
Tiks nodrošināta Lauku atbalsta dienesta likuma prasību ievērošana, un uzlabota Lauku atbalsta dienesta iekšējās kontroles vide

Revīzijā konstatējām, ka Zemkopības ministrija atbilstoši faktiskajam nozares ieņēmumu samazinājuma līmenim, kas vairumā gadījumu bija mazāks, nekā sākotnēji prognozēts, nepiedāvāja mainīt noteiktās atbalsta likmes un programmai nepieciešamo finansējuma apjomu. Zemkopības ministrija aprēķināja katras nozares iespējamo ieņēmumu kritumu, bet nebija paredzēts vērtēt ne individuālo atbalsta saņēmēju ieņēmumu izmaiņas, ne nodokļu parādus. Ar valsts atbalsta maksājumiem ne tikai tika kompensēts pēc Zemkopības ministrijas aplēsēm noteiktais nozares ieņēmumu samazinājums, bet daļai atbalsta saņēmēju pat palielināti ieņēmumi salīdzinājumā ar attiecīgiem iepriekšējo gadu periodiem. Pēc revidentu aplēsēm valsts atbalsts piena lopkopības nozarē par vismaz 7,3 milj. euro pārsniedza ieņēmumu samazinājuma apjomu. Savukārt atbalsta pasākumos, kuros tika vērtēta Covid-19 ietekme uz individuāliem atbalsta saņēmējiem, un to ekonomiskie rādītāji bija tik labi, ka tie nekvalificējās atbalstam, ”ietaupītie” līdzekļi tika novirzīti citai lauksaimniecības nozares atbalsta programmai, kur izveidoja papildu atbalsta kārtas.

Lauku saimniecību riska pārvaldībai un uzņēmumu likviditātes un naudas plūsmas saglabāšanai atbalsta piešķiršana balstījās uz vispārīgu pieņēmumu, ka Covid-19 krīze negatīvi ietekmē visu lauksaimniecību. Rezultātā būtisku valsts atbalstu saņēma arī uzņēmumi tādā lauksaimniecības nozarē kā graudu audzēšana, kam Latvijā 2020.gadā bija rekordliela kopražā.

Revīzijā konstatējām, ka 35 gadījumos no izlasē iekļautajiem 104 darījumiem Lauku atbalsta dienests ir veicis atbalsta izmaksu, neievērojot likumā²¹ noteikto procedūru – nenosūtījis pozitīvu lēmumu par atbalsta apjomu gadījumos, kad netika piemērots atbalsta summas samazinājums, bet izmaksu veicot, pamatojoties uz atbalsta aprēķinu. Tas liecina par trūkumiem Lauku atbalsta dienesta iekšējās kontroles vidē.

Tā kā glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts ir viens no visvairāk ekonomiku un konkurenci kropļojošiem valsts atbalsta veidiem, aicinājām Ministru kabinetu:

- ❖ *rūpīgāk izvērtēt nozaru ministriju izvirzītos atbalsta piešķiršanas nosacījumus, lai novērstu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un veicinātu valsts izdevumu efektivitāti un solidaritāti starp nozarēm.*

Zemkopības ministrijai ieteicām:

- ❖ *turpmāk piešķirot atbalstu lauksaimniecības nozarei, nodrošināt pilnīgu informāciju par atbalsta izmaksas kritērijiem un nodrošināt atbalsta izmaksas periodā atbalsta apmēra sasaisti ar negūto ieņēmumu apjomu, nevis papildu ieņēmumu piešķiršanu.*

Lauku atbalsta dienestam ieteicām:

- ❖ *noformēt un nosūtīt atbalsta saņēmējiem lēmumus par atbalsta izmaksu arī gadījumos, kad nav piemērots atbalsta summas samazinājums;*
- ❖ *nodrošināt atbalsta līdzekļu izmaksu pēc attiecīga lēmuma pieņemšanas un noformēšanas arī pozitīva lēmuma gadījumā.*

Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests apņēmas ieviest ieteikumus līdz 2022.gada 14.janvārim.

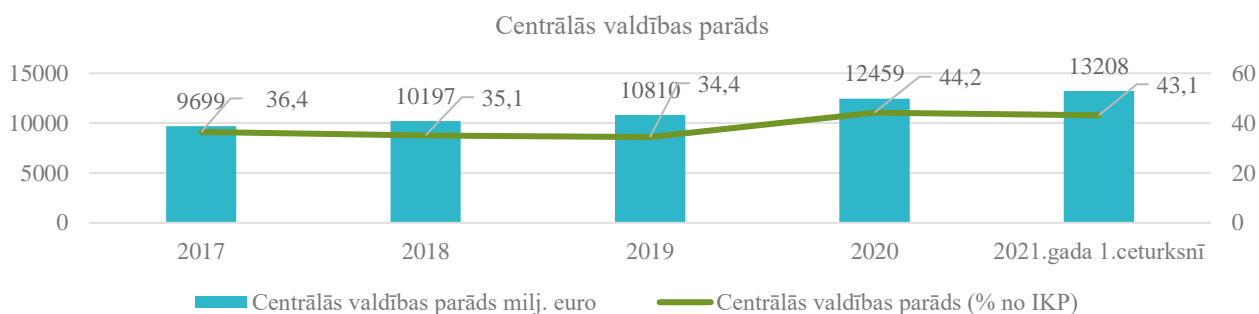
Ar skatu uz nākotni

Ņemot vērā 2020.gadā veikto pārbažu rezultātus par izdevumiem un atbalstu Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai, turpmāk lemjot par krīzes pārvarēšanas atbalsta pasākumiem un tos īstenojot, iesakām:

- Ministru kabinetam vienoties par kopīgiem atbalsta sniegšanas principiem, paredzot, kādām nozarēm un sabiedrības grupām kādos gadījumos un kādā apjomā atbalsts tiek sniegts, pēc iespējas centralizēti definējot atbalsta sniegšanas kritērijus viena veida atbalstam;
- Ministru kabinetam vai kādai no valdības centra institūcijām rūpīgi vērtēt resoru atbalsta pieprasījumu pamatotību un to, vai un kādā mērā Covid-19 pandēmija un ar to saistītie ierobežojumi ir ietekmējuši potenciāli atbalstāmo nozari vai sabiedrības grupu un vai atbalsta piešķiršana ir solidāra un godīga attiecībā pret citām nozarēm pieejamo vai plānoto atbalstu Covid-19 krīzes pārvarēšanai un seku mazināšanai;
- piešķirot finansējumu, noteikt vismaz minimālo kritēriju kopumu, kam jāatbilst atbalsta saņēmējiem, lai kvalificētos atbalsta saņemšanai, kā arī paredzēt atrunu, ka piešķirtā finansējuma pārpalikuma gadījumā tas atmaksājams valsts budžetā;
- atbalsta veidu un formu noteikt saderīgi ar kompensējamiem pasākumiem (piemēram, neveidot projektu konkursus kārtējo izdevumu segšanai);
- pretendentu vērtēšanas noteikumos ietvert tādas prasības, ko ir iespējams un ir paredzēts pārbaudīt;
- neprasīt pretendentiem iesniegt pamatojošus dokumentus par ziņām, kas jau ir valsts institūciju rīcībā, un prasīt iesniegt informāciju par atbilstību kritērijiem, ko citādi iegūt nav iespējams;
- arī ārkārtējas steidzamības situācijās nodrošināt vismaz minimālas dokumentēšanas prasības un "četrus acu principu", lai pieņemtie lēmumi būtu izsekojami un lai novērstu korupcijas riskus;
- nodrošināt sabiedrībai caurskatāmu informāciju par piešķirto atbalstu.

Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas pasākumi turpinās, un 2021.gadā pirmajos četros mēnešos Ministru kabinets ir atbalstījis 1,342 mljrd. *euro* papildu finansējuma piešķiršanu un/vai pārdali resoriem Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai, seku mazināšanai un novēršanai, kas ir jau par aptuveni 100 milj. *euro* vairāk nekā 2020.gadā kopumā.

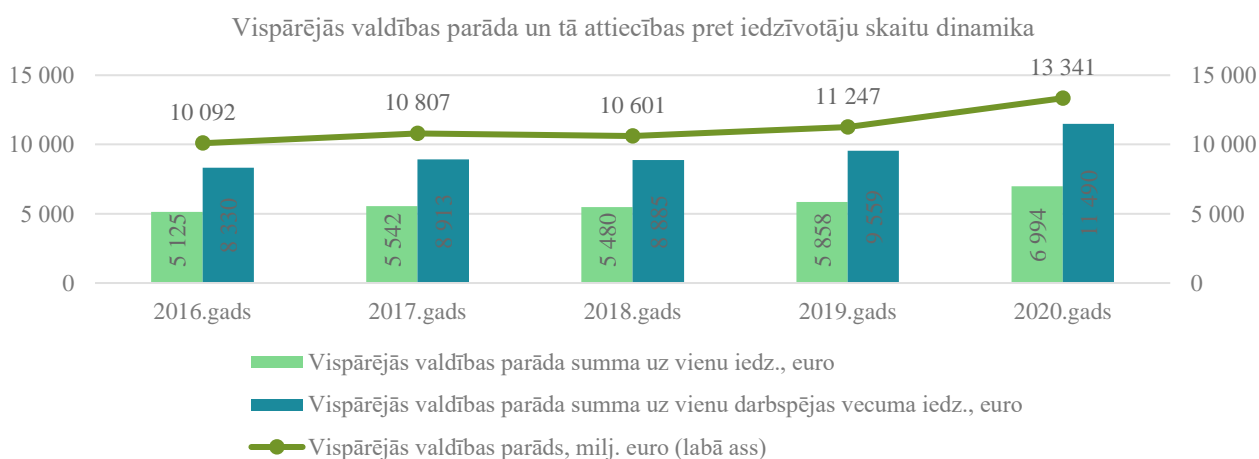
Neapšaubot atbalsta pasākumu nepieciešamību, svarīgi atcerēties, ka Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai izmantojam aizņemtus līdzekļus. Lai nodrošinātu finansējumu Covid-19 uzliesmojuma mazināšanai un ekonomikas atbalstam ārkārtējā situācijā, ir veikta aizņemšanās, gan emitējot obligācijas finanšu tirgos, gan slēdzot aizņēmuma līgumus ar starptautiskām finanšu institūcijām, līdz ar to ir vērojams straujāks centrālās valdības parāda pieaugums, nekā tas bija iepriekšējos gados pirms pandēmijas.

Arī Fiskālās disciplīnas padome²² paudusi bažas un norādījusi uz riskiem saistībā ar valdības konceptuāli apstiprināto atbalsta pasākumu ietekmi uz valsts budžetu, valsts parāda līmeni un ekonomiku kopumā:

Strauji pieaug plānoto un Ministru kabineta konceptuāli apstiprināto atbalsta pasākumu ietekme uz valsts 2021.gada budžetu, kas šobrīd jau pārsniedz atbalsta pasākumu ietekmi uz 2020. gada budžetu (attiecīgi 1,4 un 1,1 miljards eiro). Pēc Finanšu ministrijas novērtējuma, atbalsta pasākumu ietekme uz š.g. budžetu varētu sasniegt no 1,7 līdz 2 miljardiem eiro, kas varētu palielināt valsts parāda līmeni līdz 50,8% no IKP 2021.gada beigās un budžeta deficītu līdz 9,4% no IKP. Padome uzskata, ka valdība no pārāk maza atbalsta sliecas uz otru galējību – pārāk lieliem izdevumiem.

Iepriekšējās revīzijās esam pauduši uzskatu, ka, vērtējot valsts parāda ilgtspēju, ir jāņem vērā tādi faktori kā sabiedrības attīstības tendences – t.i., vai sabiedrība spēs nodrošināt stabilu IKP izaugsmi arī turpmāk. Diemžēl Latvijas iedzīvotāju skaits arvien samazinās, bet vispārējās valdības parāda atlikuma tendence ir pretēja – pieaugoša. Līdz ar to arvien mazākam iedzīvotāju skaitam ir jāuztur lielāka vispārējās valdības parāda nasta.

Esam aplēsuši, ka 2020.gadā vispārējās valdības parāds (nacionālā metodoloģija) uz katru ekonomiski aktīvo iedzīvotāju ir 11 490 *euro* un šī tendence pa gadiem ir pieaugoša. Jau 2018.gadā sniedzām ieteikumu Finanšu ministrijai izvērtēt specifisku, Latvijai optimāli uzturamu valsts parāda līmeni, ņemot vērā sabiedrības demogrāfiskās tendences, bet diemžēl līdz šim ar ieteikuma ieviešanu nav sekmējies.

Atsauces

¹ Lai gan mērķdotāciju pabalsta izdevumu kompensēšanai no Labklājības ministrijas nepieprasīja 39 pašvaldības, četras pašvaldības pabalstu bija piešķirušas, to finansējot tikai no pašvaldības budžeta līdzekļiem.

² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

³ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

⁴ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 05.09.2017. noteikumi Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

⁵ Altum iekšējie noteikumi "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi".

⁶ Turpat

⁷ Finanšu revīzijas Nr. 2.4.1-16/2020 ietvaros sagatavotajā starpziņojumā "Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai akciju sabiedrības "Attīstības finanšu institūcija Altum" rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai"

⁸ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

⁹ Grozījumi MK 19.03.2020. noteikumos Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (VSS-1049), MK 19.03.2020. noteikumos Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (VSS-925) un MK 05.09.2017. noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (VSS-1012).

¹⁰ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (5.versija, 07.01.2021., spēkā no 14.01.2021.) 6.1., 6.2. un 6.3.apakšpunkts.

¹¹ Īpašnieka/-u, tajā skaitā individuālā komersanta un zemnieku/ zvejnieku saimniecības īpašnieka/-u, galvojums/-i, kā arī biedrībām, nodibinājumiem un kooperatīvajām sabiedrībām var tikt piesaistīts citas personas/-u (piemēram, valdes locekļa) galvojums/-i.

¹² Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (5.versija, 07.01.2021., spēkā no 14.01.2021.) 7.4.apakšpunkts.

¹³ Ekonomikas ministrijas un Altum 30.03.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu (Covid-19 krīzes seku mazināšanai apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, garantijām un portfelgarantijām).

¹⁴ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrā daļa.

¹⁵ MK 07.04.2020. rīkojums Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu";

Finanšu ministrijas 14.04.2020. rīkojums Nr.119 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu un valsts budžeta aizdevumu un aizdevumu atmaksu sarakstu 2020.gadam".

¹⁶ Saskaņā ar komersantu iesniegtajiem pārskatiem Uzņēmumu reģistrā līdz 15.11.2020.;

neieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus, jo uz tiem šī pazīme (saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunktu) neattiecas.

¹⁷ Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības";

Altum un kredītiestādes "Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfelgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

¹⁸ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

¹⁹ Eiropas Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts;

Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final "State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme" 32.apsvērumus.

²⁰ Valsts informācijas sistēmu likuma 7.pants.

²¹ Lauku atbalsta dienesta likuma, IV nodaļa.

²² Fiskālās disciplīnas padomes Monitoringa ziņojums Nr.12 21.01.-28.02.2021. https://fdp.gov.lv/files/uploaded/MZ12_Web.pdf.